

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף צה

למדנו במשנה לעיל שרבי אליעזר מחייב חטאת את הגודלת הכוחלת והפוקסת: רבי אבין מבאר שגודלת (= קולעת את שערה) חייבת משום אורגת, כוחלת חייבת משום כותבת (= שהיא מוליכה מכחול סביב העין כמו שמוליכים קולמוס סביב האות), פוקסת חייבת משום טווה (= שהיא מפרידה את השערות שנכרכו זו בזו. ולפי הפירוש השני של רש"י לעיל מ-שם שהיא עושה מהבצק שהיא טחה בפניה כמין חוט). הגמרא מקשה שאין זה דרך אריגה / כתיבה / טוויה. ולכן מבאר רבי אבהו שכוחלת חייבת משום צובעת, וגודלת ופוקסת חייבת משום בונה.

ר"ש בן אלעזר אומר: גודלת ופוקסת וכוחלת חייבת רק כשהיא עושה זאת לחברתה, אבל לעצמה פטורה, לפי שאינה יכולה לבנות לעצמה יפה.

וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר (= דין נוסף בהלכות שבת ללא קשר למאמרו הקודם): שאשה לא תעביר סרק (= צבע אדום) על פניה, מפני שצובעת.

חולב חייב משום 'מפרק', שפורק את האוכל (= החלב) ממקום שנתכסה בו, והוא תולדה של מלאכת 'דש' (= מפרק את גרעיני החיטה ממקום גידולה). **מחבץ**: מעמיד את החלב בתוך קיבה כדי לעשות ממנו גבינה. פירוש נוסף: לאחר שהחלב נקרש מניחים אותו בתוך כלי מגמי כדי לסנן את מי החלב שנוטפים ממנו. וחייב משום 'בורר', שמפריד את החלב הקרוש ממי החלב. **מגבן**: לאחר התהליך הנ"ל הוא מקבץ את פתיתי הגבינה ומדבקים לגוש אחד. וחייב משום 'בונה'.

מכבד: מטאטא את הבית. **מרבץ**: מזלף מים על קרקע הבית כדי שלא יעלה האבק.

הרודה חלות דבש מהכורות חייב משום 'תולש'.

אמימר התיר לזלף מים על קרקע הבתים בעיר מחוזא, משום שטעם חכמים שאסרו הוא שמא ישווה גומות בקרקע (= איסור 'בונה'), ובמחוזא כל בתי העיר היו מרוצפים ברצפת אבנים, ולא שייך החשש שמא ישווה גומות.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

משנה: התולש מעציץ נקוב בשבת, חייב משום 'תולש', שהוא נחשב כמחובר לקרקע מפני שהוא יונק מהקרקע דרך הנקב. ורבי שמעון פוטר.

גמרא: זרעים לא יכולים לקבל טומאה אלא אם נפלו עליהם מים (או אחד משבעה משקים) לאחר שנתלשו מהקרקע. וזה נקרא 'הכשר זרעים' או הוכשר לקבל טומאה'.

רבי שמעון אומר אין בין עציץ נקוב לשאינו נקוב אלא להכשיר זרעים בלבד. כלומר שעציץ נקוב נחשב כמחובר לקרקע, ואם נפלו מים על הזרעים הזרועים בתוכו הם לא הוכשרו לקבל טומאה, משום שהם נחשבים כמחוברים לקרקע. אבל לשאר דברים (כגון שבת) עציץ נקוב לא נחשב כמחובר לקרקע לדעת רבי שמעון, לפי שרק לגבי זרעים התורה ריבתה שאפילו זרע המחובר בחיבור כל שהוא לקרקע נחשב כמחובר.

שאל ההוא סבא את רבי זירא: האם כשיש שורש נגד הנקב מודה רבי שמעון שהוא נחשב כמחובר לקרקע? רבי זירא לא ענה לו. פעם אחרת אמר רבי זירא שרבי שמעון מודה בעציץ שניקב בכדי טהרתו (= עציץ מחרס שניקב בו חור בגודל של מוציא זית) שכיון שהוא נטהר בשבירה זו ואינו כלי, לכן הוא נחשב כמחובר לקרקע. אביי אומר שכך אמר רבי זירא: שאם העציץ ניקב למטה מרביעית, כלומר שאינו מחזיק רביעית מתחת לנקב, בזה מודה ר"ש, כיון שהוא כבר אינו כלי כלל.

חמש מידות בכלי חרס:

כלי חרס שנשבר הרי הוא נטהר מטומאתו, ואם אפשר להשתמש בשברים שלו הם מקבלים טומאה מדין 'גיסטרא' (= כלי שבור), ואם הגיסטרא נשברה היא נטהרת מטומאתה לגמרי.

סתם כלי חרס אם הוא ניקב ב'כמוציא זיתים' הוא נטהר מטומאתו, ואם אח"כ יחדו לרמונים הוא יקבל טומאה מכאן ולהבא (ואם כבר מתחילה הוא היה מיועד לרמונים הוא נשאר טמא).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

1. כלי חרס שניקב 'כמוציא משקה' (= נקב דק מאוד שהמשקה יוצא דרכו), נקב זה אינו מטהרו מטומאתו, אבל אם הכלי היה גיסטרא הרי הוא נטהר מטומאתו. והוא נחשב עדין 'כלי' לקדש בו מי חטאת (= אפר פרה אדומה שצריכים לקדשו בכלי).
 2. ניקב 'ככונס משקה' (= שאם מושיבו על המים הם נכנסים לכלי דרכו), הרי הוא בטל מתורת 'כלי' לקדש בו מי חטאת, אבל הוא נחשב עדיין 'כלי' לגבי 'הכשר זרעים', כלומר שהם נחשבים כתלושים מהקרקע.
 3. ניקב כשורש קטן (= נקב יותר גדול מ'כונס משקה'), אינו נחשב 'כלי' לגבי הכשר זרעים והם נחשבים כמחוברים לקרקע, ועדיין הוא מקבל טומאה ככל כלי חרס שנטהר רק אם ניקב ב'כמוציא זיתים'.
 4. ניקב ב'כמוציא זיתים', הרי הוא נטהר מטומאתו. ואם יחדו לרימונים הוא יקבל טומאה מכאן ולהבא.
 5. ניקב ב'כמוציא רימון', נטהר לגמרי וכבר לא נחשב לכלי. (ואם יחדו לגיסטרא הוא יטמא מדין 'גיסטרא'). ואם הקיפו ב'צמיד פתיל' (= כיסוי המחובר לכלי יפה), אין טומאה נכנסת לו דרך הנקב אם הוא באהל המת (= שהטומאה נכנסת רק דרך פתח הכלי), וכל מה שבתוכו טהור. אבל אם נפחת רובו הוא אינו מציל על מה שבתוכו.
- למסקנת הגמרא - כלי חרס גדול המוקף 'צמיד פתיל' מציל על מה שבתוכו עד שיפחת רובו, וכלי קטן משניקב ב'כמוציא רימון' כבר בטל ממנו שם כלי ואינו מציל על מה שבתוכו. (וראה מה שהקשה תוס' ד"ה הא ומה שביאר).

